

Suomalaisen elokuvan festivaali 11.–14.4.2024

Vuonna 2023 Suomalaisen elokuvan festivaalilla näytettiin pelkästään naisohjaajien tekemiä elokuvia. Tänä vuonna ohjaajina on pelkästään miehiä: Risto Jarva, Nyrki Tapiovaara sekä Virke Lehtinen ja Aito Mäkinen. Jokerina pakassa on Chrzu, jonka työt pakenevat määrittelyjä.

Miksi näin? SEF haluaa nostaa esille legendaariseen asemaan nousseita klassikko-ohjaajia, joiden joitain elokuvia on vaikea tai jopa mahdoton nähdä. Nyrki Tapiovaaran viidestä ohjauksesta kaikista ei ole tehty minkäänlaista DVD- tai Blu-Ray-julkaisua. Risto Jarvan elokuvien julkaisuista osa on tehty väärällä kuvasuhteella, vanhanaikaisella pan and scan -menetelmällä. Televisiossa saatetaan esittää myös todella kulahtaneita kopioita, joissa värit eivät toistu oikein. Virke Lehtisen elokuvat olivat pitkään pimennossa, käytännössä esityskiellossa, joka poistui ohjaajan kuoleman jälkeen vuonna 2022.

Nyrki Tapiovaaraan ja Risto Jarvaan on usein liitetty ajatus suomalaisen elokuvan täyttymättömistä unelmista ja haaveista: millaisia elokuvia meillä olisikaan tehty, jos itsenäiset ja lahjakkaat taiteilijat olisivat saaneet toteuttaa unelmansa! Tapiovaaran ja Jarvan urat on nähty vastakkaisina usein matalamieliselle suomalaiselle studioelokuvalle ja 1960–1970-lukujen sekavalle ja vähäiselle tuotannolle, jossa korostuivat Uuno Turhapuron kaltaiset ilmiöt.

Kumpaakin festivaalin teemaohjaajaa yhdistää kuolema liian nuorena. Tapiovaara menehtyi 28-vuotiaana talvisodassa ohjattuaan vasta viisi kokoillan elokuvaa, joista yksi jäi muiden viimeisteltäväksi. Ohjaajan varhainen kuolema muistuttaa sodan traagisuudesta ja turhuudesta – olisi ollut hienoa nähdä, mihin Tapiovaara olisi 1950- ja 1960-luvun olosuhteissa venynyt. Jarva puolestaan kuoli auto-onnettomuudessa 43-vuotiaana. Hän olisi voinut jatkaa uraansa pitkälle 1990-luvulle ja olisi saattanut ehtiä hyötymään parantuneesta julkisesta tuesta. Vuosituhannen vaihtuessa Jarva olisi ollut vasta 66-vuotias.

Tapiovaaran elokuvista esikoisohjaus *Juha* (1937) ja legendaarinen *Varastettu kuolema* (1938) kannattaa kokea kankaalta, varsinkin jälkimmäinen visuaalisen ilotulituksensa takia. Harvemmin nähtyjä ovat screwball-komedia *Kaksi Vihtoria* (1939) ja *Herra Lahtinen lähtee lipettiin* (1939), joka oli varmasti Tapiovaaran magnum opus, mutta elokuvasta on jäljellä vain noin 43 minuuttia. Festivaalilla esitettävää kopiota on täydennetty valokuvilla ja teksteillä, ja sen esittelee elokuvatutkija Lauri Piispa. F. E. Sillanpään romaaniin perustuva *Miehen tie* (1940) jäi kesken, ja sen ohjasi loppuun näyttelijä Hugo Hytönen.

Jarva aloitti uransa suoraan uuden aallon tekijänä 1960-luvun alussa ja ohjasi elokuvia vailla studiokauden tyyli-ihanteiden edellyttämää draamallista muotoa: *Yö vai päivä*, *Onnenpeli*, *Työmiehen päiväkirja*. Jarva politisoitui 1970-luvulla harvinaisen sci-fi-elokuvan *Ruusujen ajan* jälkeen ja syntyi hieno sarja: *Bensaa suonissa*, *Kun taivas putoaa*, *Yhden miehen sota*. Huonon yleisömenestyksen jälkeen Jarva vaihtoi tyyliin komediaan, mutta piti huolen siitä, että elokuvilla oli myös yhteiskunnallista merkitystä. Esimerkiksi *Miehessä, joka ei osannut sanoa ei* puolustetaan vanhoja puutaloja purkuaallolta ja *Jäniksen vuodessa* on vahva ekologinen sanoma. *Ruusujen ajan* uusi 4K-restaurointi tehtiin ja julkaistiin Blu-Rayna Yhdysvalloissa, ja juuri tämä kopio nähdään nyt festivaalilla.

Virke Lehtinen oli pitkän linjan puurtaja, asioihin paneutuneesti suhtautunut dokumentaristi ja kuvaaja, jota käytti ohjaustöissään muun muassa Erkki Kivikoski. Lehtisen kaksi näytelmäelokuvaa, turkulaislähtöisen Aito Mäkisen kanssa tehdyt *Vain neljä kertaa* (1968) ja *Muurahaispolku* (1970) ovat harvinaisuuksia, jotka ovat jääneet ensi-iltakerroksensa jälkeen varastoihin seisomaan. Ensin mainittu romanttinen komedia on nähty televisiossa vain kahdesti, vuosina 1974 ja 1987. Jälkimmäisenä mainittu road-elokuva on esitetty televisiossa kertaalleen 50 vuotta sitten, vuonna 1974.

Luvassa on myös oheisohjelmaa. Bar Ö:ssä nähdään perjantaina potpuri Risto Jarvan ohjaamia valistuselokuvia: *Kaupungissa on tulevaisuus* (1967), *Nainen ja yhteiskunta* (1968), *Tietokoneet palvelevat* (1968) ja *Pakasteet II* (1969). Lauantaina esitetään Leo Lastumäen tähdittämä VHS-sekoilu *Makkarakalakeittoa, sano Tympee Huttunen* (1988).

Tämän kevään jälkeen Suomalaisen elokuvan festivaalin näyttämö uudistuu täysin. Ensi syksynä Taiteen talolle avautuu uusi elokuvateatteri, Varsinais-Suomen elokuvakeskuksen pyörittämä arthouse-sali Kino Kilta. Teatteriin tulee nykyaikaisen digiprojektorin lisäksi myös kaksi 35 mm filmiprojektorista, joten sielläkin voi nauttia filmin taiasta!

• • •

Suomalaisen elokuvan festivaalin järjestää Varsinais-Suomen elokuvakeskus yhteistyössä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (KAVI) kanssa.

Festivaaliteatterit:

- torstaina 11.4. ja sunnuntaina 14.4. Kino Diana (Humalistonkatu 3)
- perjantaina 12.4. ja lauantaina 13.4. Logomon Kino-sali (Junakatu 9)

Festivaalikorttia ja näytöslippuja myydään festivaalin aikana Kino Dianan ja Logomon Kino-salin lipunmyyntipisteissä. Näytöslippuja voi ostaa verkossa ennakkoon ja festivaalin aikana myös Ticted-palvelussa: <https://www.ticted.com/fi/events/5855>

• • •

LISÄTIETOJA JA HAASTATTELUPYYNNÖT

Suomalaisen elokuvan festivaali
Festivaalijohtaja Juri Nummelin
040 554 1630
juri.nummelin@gmail.com

Varsinais-Suomen elokuvakeskus ry
Puheenjohtaja Roni Grén
041 437 6401
roni.gren@vselokuvakeskus.net

www.suomalaisinelokuvanfestivaali.fi
www.facebook.com/SuomalaisenElokuvanFestivaali
<https://www.instagram.com/suomalaisinelokuvanfestivaali/>

• • •

Festivaaliohjelma kokonaisuudessaan tiedotteen kolmannella sivulla.

Oikeus ohjelmanmuutoksiin pidätetään.

SEF 2024 OHJELMA**TORSTAI 11.4. – Kino Diana**

17.00 Nyrki Tapiovaara: **Juha** (1937, S, 100 min, DCP)

19.00 Risto Jarva: **Ruusujen aika** (Rosornas tid, 1969, K12, 107 min, DCP, tekstitys englanniksi)

21.00 Chrzu-retrospektiivi (yht. 130 min + 10 min tauko, DCP, tekstitys englanniksi)

- Kaukosaaren kirous (2008, K12, 16 min)

- Nightsatan and the Loops of Doom (2013, K18, 24 min)

- Carlotta Moore and Me (2023, K18, 90 min)

PERJANTAI 12.4. – Logomo, Kino-sali

10.30 Nyrki Tapiovaara: **Herra Lahtinen lähtee lipettiin** (Bättre fly än illa fäkta, 1939, K16, katkelmat 57 min, DCP) elokuvan alustaa Lauri Piispa, ilmaisenäytös

12.00 Paneelikeskustelu: Suomalaisen elokuvan kaanon

14.30 Nyrki Tapiovaara & Hugo Hytönen: **Miehen tie** (1940, S, 93 min, 35 mm, tekstitys ruotsiksi)

16.30 Risto Jarva & Jaakko Pakkasvirta: **Yö vai päivä** (1962, S, 91 min, 35 mm); alkukuvana **Torstai – eläviä kuvia Suomen kesästä** (1963, 8 min, 16 mm)

18.30 Risto Jarva: **Työmiehen päiväkirja** (1967, K12, 91 min, 35 mm); alkukuvana **Tampere, iloisen kesän kaupunki** (1964, 12 min, DCP)

20.30 Risto Jarva: **Yhden miehen sota** (1973, S, 108 min, 35 mm)

LAUANTAI 13.4. – Logomo, Kino-sali

11.00 Hannu Leminen: **Synden lockar** (1946, K7, 83 min, DCP, tekstitys suomeksi)

13.00 Aito Mäkinen & Virke Lehtinen: **Vain neljä kertaa** (1968, K16, 86 min, 35 mm)

15.00 Nyrki Tapiovaara: **Kaksi Vihtoria** (1939, S, 110 min, 35 mm)

17.00 Risto Jarva: **Loma** (1976, S, 113 min, 35 mm)

19.00 Aito Mäkinen & Virke Lehtinen: **Muurahaispolku** (Myrstigen, 1970, K12, 89 min, 35 mm)

21.00 Risto Jarva: **Bensaa suonissa** (1970, K16, 97 min, 35 mm)

SUNNUNTAI 14.4. – Kino Diana

12.00 Risto Jarva: **Onnenpeli** (1965, K16, 93 min, DCP); alkukuvana **Työtä Ylioppilasteatterissa** (1961, 8 min, DCP)

14.00 Nyrki Tapiovaara: **Varastettu kuolema** (1938, K12, 101 min, DCP); elokuvan alustaa Erkka Blomberg

16.00 Risto Jarva: **Mies, joka ei osannut sanoa ei** (1975, S, 103 min, DCP)

18.00 Risto Jarva: **Jäniksen vuosi** (1977, S, 129 min, DCP)